

Fræðsluferð til Þýskalands

Joachim Keßler segir frá Ebersberger skóginum. Mynd: Brynjólfur Jónsson (BJ)

Skógræktarfélag Íslands hefur í á annan áratug staðið fyrir almennum fræðsluferðum til útlanda og í ár var stefnan tekin á upprunaland skógræktar sem slíkrar, Þýskalands. Var ferðin skipulögð í samráði við Marcus Kühling, sem er framkvæmdastjóri Þýska skógræktarsambandsins (Deutscher Forstverein) og varð niðurstaðan sú að stefnan var tekin á Bæjaraland (Bayern). Héldu tæplega þrjátíu ferðalangar þangað þann 11. september og dvöldu þar í átta daga, en heim var komið þann 18. september. Var Marcus með hópnum mest allan tímann, en fararstjóri fyrir hönd Skógræktarfélags Íslands var Hrefna Einarsdóttir. Barbara Stanzeit, Skógræktarfélagi Garðabæjar, sá svo um túlkun og samskipti við gestgjafana.

Ferðasaga

Ferðin hófst á flugi til München þriðjudaginn 11. september en þar tók Marcus á móti hópnum. Byrjað var á heimsókn til Skrifstofu matvæla, landbúnaðar og skógræktar (Amt für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten) í Ebersberg, en þar hittu hópurinn þá Martin Bachman frá Skógræktarfélagi Bæjaralands (Bayerischer Forstverein) og Joachim Keßler frá Skógrækt Bæjaralands (Bayerischer Staatsforsten), ásamt hundinum Paco, en hundaeign er mjög algeng meðal skógarmanna í Þýskalandi. Sögðu þeir stuttlega frá sínum stofnunum og skógum í Bæjaralandi almennt, eignarhaldi skóga og náttúruvernd. Fæst skrifstofan við ýmislegt tengt skógum og skógrækt,

svo sem ráðgjöf til skógareigenda, fræðslu skólabarna og kennslu, en í húsnaði skrifstofunnar er líka landbúnaðarskóli. Að loknum síðbúnum hádegisverði var svo haldið til skógar og var Ebersberger Forst skógurinn heimsóttur. Var meðal annars haldið þar að sérstöku verndarsvæði villidýra. Svæðið, sem er náttúrulegur blandskógur, er allt umlukið tveggja metra hárrí girðingu og er búið að koma fyrir sérstökum skoðunarpalli, þar sem gestir geta sest í skýli og horft yfir rjóður í skóginum þar sem sjá má ýmsum villidýrum bregða fyrir. Voru villisvín á vappi þegar ferðalangana bar að garði. Deginum lauk svo á því að hópurinn kom sér fyrir á hóteli í Ebersberg, en þar var gist næstu nætur.

Höfundur Ragnhildur Freysteinsdóttir

Á villidýrasvæðinu í Ebersberger skóginum má sjá ýmsum dýrategundum bregða fyrir, en þegar íslenska ferðalanga bar að garði voru þar villisvín á ferðinni. Mynd: RF

Miðvikudagur 12. september

Dagurinn hófst á heimsókn til fyrirtækisins Haas Fertigbau í Falkenberg. Fyrirtækið er fjölskyldu-fyrirtæki og hluti af samsteypu með áherslu á viðarafurðir. Höfuðstöðvar þess eru í Falkenberg, en auk þess eru þar byggð einingahús úr timbri. Í Falkenberg hitti hópurinn einnig Gudula Lerner, formann Skógræktarfélags Bæjaralands, og var hún með hópnum það sem eftir lifði dags. Fékk hópurinn stutta kynn-

ingu á fyrirtækinu þar sem kom meðal annars fram að fyrirtækið er í töluverðri samkeppni við orku-iðnaðinn, en hátt verð er á timbri til brennslu. Svo var haldið í skoðunarferð um verksmiðjuna, þar sem sjá mátti hinar ýmsu hliðar viðarvinnslu, allt frá framleiðslu límtrés til húsa. Á verksmiðjulóðinni voru fimm fullbúin hús, sem dæmi um þau íbúðarhús sem fyrirtækið framleiðir, en annars framleiðir fyrirtækið mikið af skemmum og öðrum útihúsum til

landbúnaðar. Flytur það sjálft afurðir til kaupenda um Evrópu, til að tryggja að varan skili sér óskemmd á leiðarenda.

Að loknum hádegisverði var svo haldið út í bæjarskóg Eggenfelden, þar sem bæjarstjóri Eggenfelden, Werner Schiessl, bauð hópinn velkominn. Að því loknu var haldið í skógargöngu undir leiðsögn Michael Reichenwallner skógarvarðar. Skógurinn er alls um 68 ha og er fyrst og fremst hugsaður til útivistar; því er mikil áhersla á að hafa skógin blandaðan með ýmsum

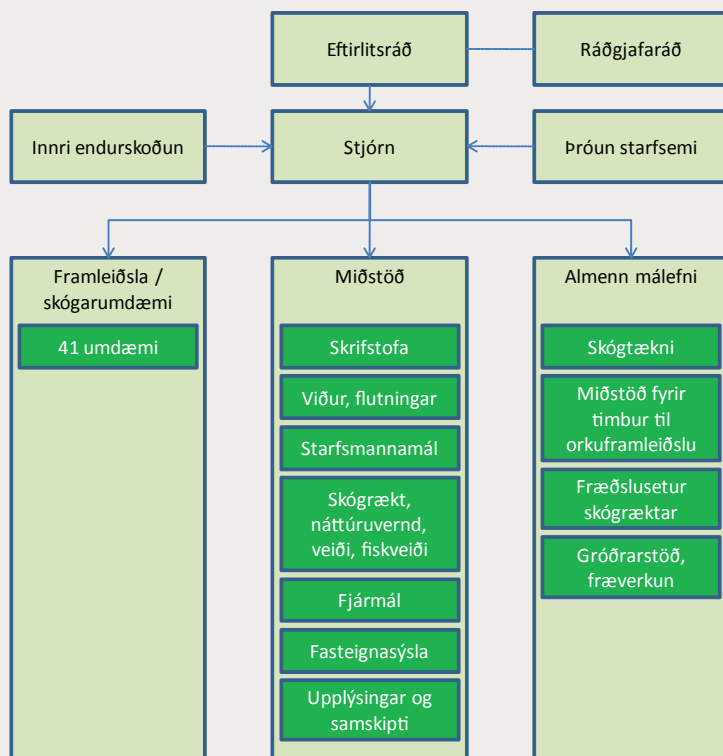
Ferðalangarnir vel merktir á ferð um vinnslusali Haas Fertigbau í Falkenberg. Mynd: RF

Skógrækt Bæjaralands – Bayerische Staatsforsten

Skógrækt Bæjaralands er opinbera stofnunin er fer með skóga og skógrækt í Bæjaralandi. Hún er byggð upp eins og hlutafélag, án þess þó að vera það. Hún fer með eftirlit með skógum, veitir ráðgjöf og hvatningu til skógareigenda og annarra, veitir fræðslu til almennings, meðal annars til skólabarna, og heldur utan um efnislegar og óefnislegar afurðir úr þeim skógum sem hún sér um – timbur, veiði og útivist. Sjálfbærni er megininntak umsýslu Skógræktar Bæjaralands. Mikil áhersla er lögð á líffræðilegan fjölbreytileika og samþættingu náttúruverndar við nýtingu.

Skógrækt Bæjaralands heldur samtals utan um 720.000 ha skóglendis, en alls er landsvæðið í þeirra umsjón um 805.000 ha, sem samsvarar rúmlega 11% af heildarflatarmáli Bæjaralands. Yfir stofnuninni er pólitískt skipað „Eftirlitsráð“ (Aufsichtsrat) og er ráðherra Ráðuneytis matvæla, landbúnaðar og skógræktar formaður þess, en auk hans sitja í ráðinu fulltrúar frá hinum ýmsu ráðuneytum Bæjaralands (sjá skipurit). Eftirlitsráðinu til aðstoðar er svo „ráðgjafaráð“ (Beirat), skipað fulltrúum frá flokkum á bæverska þinginu, helstu skógaradilum (t.d. Skógræktarsambandi Bæjaralands) og öðrum tengdum aðilum (t.d. sambandi sveitarfélaga). Það er svo stjórn sem fer með daglegan rekstur og skiptist hann í þrjú svið - umdæmi, miðstöð og almenn málefni. Umdæmin eru alls 41, en miðstöðin er í Regensburg. Alls vinna um 2900 manns hjá stofnuninni. Í rammaáætlun fyrir skógana er gert ráð fyrir endurheimt votlendis, verndarsvæðum og líffræðilegum fjölbreytileika, en grunnhugsunin er að samþætta nýtingu og verndun skóganna. Útivist er mikil í skógunum, enda eru skógarvegir og stígar alls um 25.000 km og finna má í þeim um 9000 leiksvæði.

Skipurit Skógræktar Bæjaralands.

Vel var tekið á móti hópnum í bæjarskógi Eggenfelden. F.v. Werner Schiessl, bæjarstjóri Eggenfelden, Gudula Lerner, formaður Skógræktarfélags Bæjaralands, Michael Reichenwallner skógarvörður og Marcus Kühling frá Þýska skógræktarsambandinu. Einnig er hundurinn Othello á myndinni. Mynd: RF

tegundum og mátti meðal annars sjá þar dögglingsvið, hengibjörk, lerki, risalífvið, evrópuþin og margt fleira. Úr skóginum var svo haldið til bæjarins Gern, þar sem litið var inn á sýningu um notkun víðar, sem sett var upp í gömlu timburhúsi frá 15. öld. Mátti þar meðal annars sjá líkón af timburbyggingum. Því næst var haldið aftur heim á hótél.

Fimmtudagur 13. september

Þennan dag hitti hópurinn Heinz Utschig, framkvæmdastjóra Wasserburg skógarumdæmisins, úti í skógi. Sagði hann þar frá skógum í umdæminu, en það er einn skógrikasti hluti Bæjaralands, með um þriðjung skóga landsins. Það hafði staðið til að sýna hópnum skógarhöggsvélar að verki í skóginum, en ekkert varð úr því, þar sem jarðvegur var allur

Heinz Utschig, framkvæmdastjóri Wasserburg skógarumdæmisins segir frá. Mynd: RF

Böðvar Guðmundsson og Brynjólfur Jónsson standa við einn rúmmetra víðar á sýningu í Gern. Mynd: RF

mjög blautur vegna rigningar og þegar svo stendur á er vélunum lagt, til að þær skemmi ekki skógarbotninn. Skógarhögg er allt unnið í verktöku og eru vélarnar því í einkaeigu. Í skóginum á sér stað endurnýjun úr einhæfum greniskógi yfir í laufskóg. Grenið er mest rauðgreni, sem verið er að grísa út, og taka beyki og fleiri tegundir við. Sérstaka athygli ferðalanganna vakti hávaxin rauðblómstrandi jurt er þakki skógarbotninn á kafla og átti hópurinn eftir að sjá hana víðar. Upprunalega var þessi blómplanta

Skógræktarfélag Bæjaralands – Bayerischer Forstverein

Skógræktarfélag Bæjaralands er hluti af Skógræktarfélagi Þýskalands (Deutscher Forstverein) og eru hvoru tveggja frjáls félagasamtök, samþærileg við skógræktarfélögin hér. Markmið Skógræktarfélags Bæjaralands er viðhald skóga og margnota gildis þeirra (uppspretta hráefnis, náttúruverndargildi, landslagseining), fræðsla um gildi skógræktar og skógræktarnáms og samvinna milli aðila í skógrækt. Þeir sem geta gerst meðlimir (skv. lögum félagsins) eru skógræðingar og aðrir sem vinna í skógargeiranum, skógareigendur og allir þeir sem vilja vinna að markmiðum félagsins. Árlegt félagsgjald er almennt 50 evrur, en 10 evrur fyrir námsmenn og lærlinga. Meðlimir eru nú um þúsund. Í Skógræktarfélagi Þýskalands eru alls um 7.000 meðlimir, sem er áhugavert að bera saman við um 7.500 meðlimi í skógræktarfélögum hér á landi.

Herrenchiemsee höllin er öll hin glæsilegasta þótt ekki hafi náðst að klára hana eins og til stóð. Mynd: BJ

(*Impatiens glandulifera*) flutt inn frá Indlandi og er hún í stöðugri útbreiðslu.

Að stuttri skógargöngu lokinni var ekið til bæjarins Gstadt, en hann stendur við Chiemsee vatn. Vatnið er all stórt, alls um 80 km². Þar var stigið um borð í ferju og siglt út í eyjuna Fraueninsel, en þar fengu ferðalangar frjálsan tíma til að skoða sig um að vild. Ýmislegt áhugavert er í eyjunni, meðal

Garðurinn framan við Herrenchiemsee höllina er ríkulega útbúinn gosbrunnum af ýmsum gerðum. Mynd: RF

annars Benediktína-nunnuklaustur með kirkju sem er að grunni til frá 11. öld og um þúsund ára gamalt linditré. Frá Fraueninsel var svo siglt til Herreninsel, þar sem gengið var að Herrenchiemsee höllinni og farið í skoðunarferð um hana. Höllina lét Lúðvík II Bæjarakonungur reisa og voru Versalir Loðvíks 14. Frakkakonungs innblásturinn að höllinni. Byrjað var að reisa höllina 1878, en hún var aldrei fullkláruð, þar sem peninga konungs þraut og enn átti eftir að byggja töluvert þegar Lúðvík féll frá 1886. Eftir skoðunarferðina gafst smá frjáls tími þar til Herreninsel var kvödd og haldið aftur á „fastalandið“, enda veitti ekki af að hvíla augun eftir glýju af gullskreytingum hallarinnar. Kvöldverður var snæddur í bænum Seebruck og svo haldið heim á hótél í Ebersberg.

Föstudagur 14. september

Þessi dagur var helgaður „fjallaskógum“ í nágrenni Ruppolding. Byrjað var á að hitta þá herra menn Paul Höglmüller, sem er framkvæmdastjóri umdæmisins hjá Skógrækt Bæjarlands, og skógarvörðinn Franz Obermayer og leiddu þeir hópinn um nokkur áhugaverð svæði. Umdæmi Ruppolding er alls tæplega 35.000 ha, þar af þekja skógar um 28.000 ha. Svæðið er nokkuð fjalllent og um þriðjungur þess fellur undir vernd, bæði vegna fágætra dýrategunda, en einnig vegna vatnsverndar. Sel eru þar á víð og dreif. Þar sem fjallshlíðar á svæðinu eru

TIL HÆGRI: Á Fraueninsel í Chiemsee vatni má sjá þetta myndarlega þúsund ára gamla linditré. Mynd: RF

Stór hluti fjallaskóganna í nágrenni Ruhpolding er undir vernd, enda skiptir miklu máli upp á rofvarnir og annað að viðhalda skógarþekjunni. Svæðið er einnig vinsælt til útivistar, enda landslag þar mjög fallegt. Mynd: BJ

margar hverjar mjög brattar getur vatnsrof í miklum rigningum verið vandamál og þar skiptir skógarþekjan miklu máli, en hún dregur verulega úr rofi. Hér mátti sjá byrjun haustlita á gullnu beyki.

Eftir hádegismat í seli í fjöllum voru þeir Höglmüller og Obermayer kvaddir og við hópnum tók Sebastian Höllerl, frá Tækniháskóla München. Sýndi hann og sagði frá tilraun í skóginum sem sett var upp til að rannsaka endurnýjun skóga. Ástæða

þess er sú að á 8. áratugnum tóku menn eftir því að fjallaskógarnir voru ekki að endurnýja sig og var leitast við að finna ástæður þess. Ýmsar getgátur voru uppi um af hverju það stafaði (mýs éta fræin, trén of gömul til að mynda fræ, dádýr éta græðlinga, of lítið ljós í skóginum, svepprótarvandamál og sú skemmtilegasta – skógfræðingar kunna ekki að rækta skóg!). Rannsóknin hefur leitt í ljós að helsta vandamálið er birtan í skóginum og beit dádýra. Ýmislegt annað áhugavert kom einnig í ljós við rannsóknina, t.d. fór ýviður að vaxa inni á friðuðum tilraunareitum, sem annars sást ekki í skógunum.

Sebastian Höllerl segir frá tilraunum með endurnýjun skóga. Mynd: RF

Laugardagur 15. september

Þessi dagur var helgaður Bayerischer Wald þjóðgarðinum, sem er stærsti og elsti þjóðgarður Þýskalands, en hann liggur að landamærum Þýskalands og Tékklands. Í þjóðgarðinum tók Jürgen Müller á móti hópnum í Lusen. Auk þess hafði Johannes Wohlmacher, formaður Austurríska skógræktarsambandsins, gert sér bærjaleið til að hitta hópinn, en hann býr í aðeins um klukkutíma fjarlægð frá Lusen, og fylgdi hann hópnum það sem eftir var heimsóknar. Þess má geta að hann kom með hóp af aust-

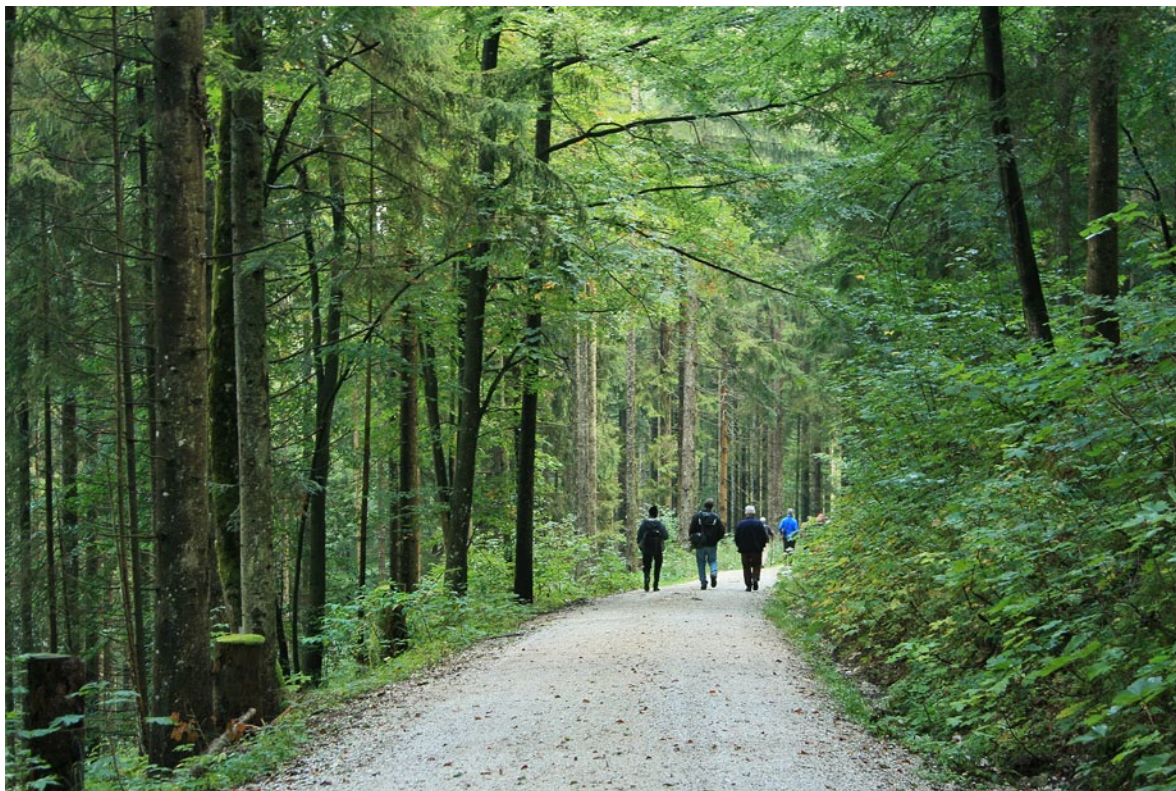
Skógar og skógrækt í Þýskalandi

Skógar þekja alls um 110.000 km² lands í Þýskalandi, sem er tæplega þriðjungur heildarflatarmáls landsins og er þetta mesta þekja skógar síðustu þúsund árin. Í þessum skógum stendur mesta rúmmál timburs í Evrópu (utan Rússlands). Talið er að án manna væri um 95% landsins þakið skógi, aðallega beykiskógi. Í dag er hins vegar tegundasamsetningin önnur. Um þriðjungur trjáanna er greni (mest rauðgreni), fura (aðallega skógarfura) er um fjórðungur en þar á eftir fylgir beyki, eik og lerki. Dögglingsviður er efnahagslega mikilvægur, þótt ekki sé hann mjög útbreiddur. Unnið er markvisst að því í Bæjaralandi og víðar að breyta tegundasamsetningu skóganna. Rauðgrenið á orðið aðeins erfitt á láglendari stöðum sökum hlýnnunar loftslags, en hlýnnunin eykur uppgufun og þar sem rauðgreni er með grunnstætt rótarkerfi er það einna fyrsta tegundin til að líða fyrir vatnsskort. Það gerir rauðgrenið svo aftur viðkvæmara fyrir álagi og er það því auðveldari bráð fyrir barkarbjöllu, sem er töluvert vandamál í skógrækt í Þýskalandi. Mikil áhersla er lögð á að fjarlægja tré sýkt af barkarbjöllu sem fyrst til að koma í veg fyrir frekari dreifingu, en við réttar aðstæður (mikið af föllnum og/eða deyjandi trám) getur bjallan fjölgað sér mjög hratt. Því er víða verið að skipta rauðgreninu út fyrir tegundir sem koma til með að þola breytt loftslag betur, svo sem eik, beyki og evrópuþin. Inn í þetta spilar svo líka sú grunnhugmynd að fjölbreyttur skógur hefur almennt betra viðnám við breytingu heldur en einsleitur skógur.

Megnið af skógunum (45%) er í einkaeigu. Sambandslöndin eiga samtals um 30%, sveitarfélög um 20% og um 5% fellur undir sambandsríkið sjálft, þá aðallega tengt hernaðarstarfsemi (herstöðvar og æfingarsvæði). Skógartengd starfsemi er fjórði stærsti atvinnuvegurinn í Þýskalandi. Um 1,2 milljónir manna hafa atvinnu af skógum landsins og árleg velta er meiri en hjá bæði raftækjajaiðnaði og vélaframleiðslu, samtals um 170 milljarðar evra. Árlegur vöxtur timburs er talinn nema 120 milljón m³ en ekki eru teknir nema um 70 milljón m³ timburs út úr skóginum, þannig að skógarauðlindin er að stækka í Þýskalandi.

Skógur í Wasserburg. Skógarvegir eins og sjá má hægra megin á myndinni eru lagðir eftir skipulagi og notaðir við alla vinnslu innan skógarins. Ekki má fara á vélknúnum tækjum út fyrir þá og má sekta verktakana ef þeir fara út fyrir og valda skemmdum á trám sem eiga að standa. Mynd: RF

Finna má bæði breiða vandaða vegi og mjóa stíga í fjallaskógunum, sem gerir svæðið mjög auðvelt til útivistar. Mynd: RF

urrísku skógræktarfólki til Íslands í sumar og kynnti sér land, þjóð og skóga hérlendis. Byrjaði Jürgen á að leiða hópinn í gegnum upplýsingamiðstöð þjóðgarðsins er heitir Hans Eisenmann Haus, þar sem meðal annars var horft á stutta bíómynd um garðinn. Að því loknu var haldið í „trjákrónugöngu“, en búið er að byggja göngubraut sem þræðir sig um

krónur trjáa og er þetta ein lengsta slíka göngubraut í heimi, um 1,3 km að lengd. Hæð brautarinnar er frá 8 upp í um 25 m og endar brautin í mjög skemmtilega hönnuðum 44 m háum útsýnisturni. Er turninn nokkurn veginn „býkúpulaga“, byggður í kringum þrjú gömul þintré sem vaxa áfram í honum miðjum. Við útvegginn liggur svo braut sem hringast afliðandi upp í topp og gerir sú hönnun það að verkum að flestir geta farið upp í topp, enda brautin auðveldlega hjólastólafær. Því miður var þokusuddi þennan dag þannig að útsýnið á toppnum var ekki upp á sitt besta, en vel mátti gera sér í hugarlund hversu fallett útsýnið væri á góðviðrisdögum.

Eftir hádegið tók svo Michael Grossmann við hópnum, en hann hefur unnið í þjóðgarðinum í rúmlega 20 ár. Var haldið með honum í skógargöngu í um 1200 m hæð í skóginum og náði gangan alveg að landamærum Tékklands og Þýskalands. Við landamærin voru svæði sem orðið höfðu barkarbjöllu að bráð og hafði hún farið svo illa með skógin að á stórum svæðum stóð bara „skógur“ dauðra grárna trjástofna. Á milli þeirra mátti svo sjá græna dúska, þar sem næsta kynslóð trjáa var að vaxa úr grasi.

Í upplýsingamiðstöð Bayerischer Wald þjóðgarðsins eru upplýsingar settar fram á margvíslegan og oft frumlegan máta. Mynd: RF

Gengið milli trjatóppanna í „trjákrónugöngu“ í Bayerischer Wald þjóðgarðinum. Mynd: RF

Inni í þjóðgarðinum sjálfum er víðast ekkert gert til að eiga við barkarbjölluna, þar sem lítið er svo á að þetta sé hluti af náttúrulegu ferli í skóginum, nema á jöðrum þjóðgarðsins þar sem skógurinn liggur að nytjaskógi utan garðsins. Þar er reynt að hafa hemil á bjöllunni, af tillitsemi við nágrannana. Að sjálf-sögðu nýttu ferðalangarnir tækifærið til að fara yfir landamærin og ná þannig tæknilega séð að koma til Tékklands! Á göngunni mátti einnig sjá 270 ára gamlan ilmreyni, sem er mjög sérstakt því almennt verður reynir ekki svo gamall. Deginum lauk svo á akstri til Regensburg, þar sem gist var næstu tvær nætur.

Sunnudagur 16. september

Byrjað var á því að fara í skoðunarferð um gamla miðbæinn í Regensburg undir leiðsögn heimamanns, en miðbærinn er á Heimsminjaskrá Saminuðu þjóðanna. Húsin eru að miklu leyti frá miðöldum, en byggingar í bænum spanna þó næstum tvö þúsund ár, því enn má finna leifar bygginga frá Rómartímanum í borginni. Hófst skoðunarferðin á því að farið var yfir Dóná um elstu steinbrú Þýskalands (hluti hennar var reyndar í viðgerð), en brúin var reist á árunum 1135 til 1146. Frá Regensburg var svo haldið til Weltenburg klaustursins, þar sem

Bayerischer Wald þjóðgarðurinn

Bayerischer Wald þjóðgarðurinn er í SA-hluta Bæjaralands og liggur að landamærum Tékklands. Hann var stofnaður árið 1970 og var fyrsti þjóðgarðurinn í Þýskalandi. Upphaflega spannaði þjóðgarðurinn um 120 km², en þekur nú rúmlega 240 km² eftir stækkun árið 1997. Tékklandsmegin tekur við skógurinn í Šumava þjóðgarðinum, sem er um 680 km² og saman mynda þessir skógar stærsta samfellda skóglendi Mið-Evrópu. Skógurinn er mikilvægur fyrir efnahag á svæðinu. Um 200 manns vinna hjá garðinum sjálfum en um 900 manns hafa óbeint afkomu af honum, enda koma þangað árlega um 700.000 gestir.

Einkennisorð þjóðgarðsins eru „Að leyfa náttúrunni að vera náttúra“ (Natur Natur sein lassen). Svæðið sem þjóðgarðurinn stendur í er frekar dreifbýlt og byggðist tiltölulega seint, þannig að skógurinn þar hefur orðið fyrir minna raski en flestir aðrir skógar í Þýskalandi og því má finna smá teiga af „frumskógi“ í honum, þótt megnið af skóginum sé að einhverju leyti mótað af fyrri tíma skógarhöggi. Hefur sú stefna að leyfa náttúrunni að hafa sinn gang í garðinum stundum vakið miklar umræður, eins og til dæmis eftir mikinn barkarbjöllufaraldur í skógum á svæðinu á 9. og 10. áratug síðustu aldar, sem ásamt snjó og vindi felldi skóga á stórum svæðum. Voru skiptar skoðanir um hvort grípa ætti inn í það ferli eður ei og óttuðust skógareigendur í nágrenninu að faraldurinn myndi breiðast út til þeirra. Aðrir sáu tækifæri í stöðunni, þar sem hægt væri að breyta samsetningu skóganna til að gera þá betur í stakk búna til að takast á við áföll, en þeir skógar sem verst urðu úti voru tiltölulega einsleitir greniskógar. Þeir nýju skógar sem nú vaxa úr grasi á þessum svæðum eru mun blandaðri, með beyki, greni og reynitegundum. Þrátt fyrir nokkrar áhyggjur á sínum tíma af mögulegri fækkun ferðamanna vegna þessa falls skóganna hefur reyndin orðið sú að margir sem leið leggja sína í garðinn eru spenntir yfir því að fylgjast með endurnýjuninni.

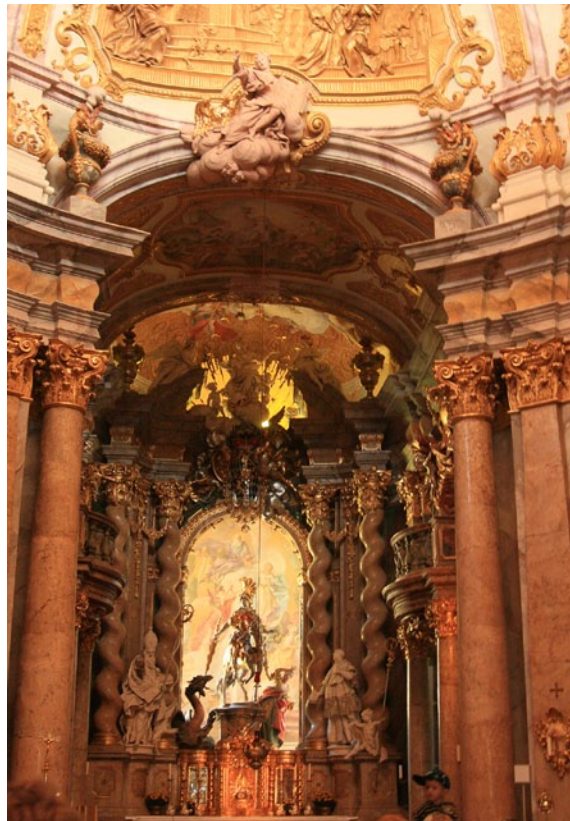
Í Bayerischer Wald mátti sjá stóra skógarteiga sem orðið höfðu barkarbjöllu að bráð. Barkarbjalla er töluvert vandamál í Þýskalandi og er lögð mikil áhersla á að bregðast við henni. Mynd: RF

Ferðalangarnir við landamæri Tékklands og Þýskalands í Bayerischer Wald. Töluvert auðveldara er að fara yfir landamærin núna en áður fyrr! Mynd: RF

Gamli miðbærinn í Regensburg er vel varðveittur og einkennist mjög af mjóum hlykkjöttum götum. Mynd: RF

Kirkjan í Weltenburg-klaustrinu var byggð árin 1716–1739 og er í há-barokkstíl. Mynd: RF

snæddur var hádegisverður. Weltenburg klaustrið er Benediktína-klaustur og stendur við Dóna, rétt þar sem hún rennur í gljúfur. Klaustrið er talið stofnað af írskum eða skoskum munkum um 600 e.Kr., en af núverandi klausturbyggingum ber mest á byggingum frá barokk-tímanum, byggðum í upphafi 18. aldar. Klaustrið er þekkt fyrir bjórframleiðslu sína, en brugghús var upphaflega sett á fót þar um miðja 11. öld og telst það því elsta klausturbrugghús heims.

Við klaustrið var stigið um borð í ferju og siglt eftir Dóna þar sem hún fellur í fallegu gljúfri, Donaudurchbruch. Gljúfrið er sorfið niður í kalkstein, um 150 milljón ára gamlan, og einkennist af skógi sem margvíslegar klettamyndanir og hamrar standa upp úr. Hafa hinar ýmsu klettamyndir fengið skrautleg nöfn í gegnum tíðina, eins og „steinrunna jómfrúin“, „bæverska ljónið“, „biskupsmítrið“ og „ferðataska Napóleóns“ (sem hann var talinn hafa skilið eftir þegar her hans hopaði).

Siglingin endaði í Kelheim og þaðan var haldið út í skóg undir leiðsögn Erwin Engeßer, sem er yfirskóg-

arvörður á svæðinu. Heimsóttur var Hienheimer skógurinn, sem alls er um 600 ha, en þekktasti hluti hans er Ludwigshain, vegna hátt í 500 ára gamla

Erwin Engeßer sýnir ferðalöngunum hvaða áhrif skæður sveppasjúkdómur hefur sem herjar á aska í Hienheimer skóginum. Mynd: RF

Hamrar af ýmsum stærðum standa ljósir og berir inn á milli trjáanna í Donaudurchbruch. Á þessum hamravegg voru einir fimm klifrarar á ferðinni. Mynd: RF

eika sem þar standa enn, þótt heldur eigi þær undir högg að sækja. „Náttúrulegur“ skógur á svæðinu er beyki, eins og víðast í Þýskalandi, en sögulegar ástæður eru fyrir eikunum á svæðinu. Á þjóðflutningatímanum (4.–6. öld) komu Keltar inn á svæðið, en þeir álitu eikur helg tré og plöntuðu þeim því. Þegar kom fram á síðari aldir var eikarskógurinn svo verndaður, sem veiðilendur fyrir fursta svæðisins, en eikarskógar voru vinsælar veiðilendur, þar sem villisvín þrífast vel í þeim. Árið 1906 kom svo Lúdvík krónprins Bæjaralands (síðar Lúdvík III) í skógin og hreifst svo af honum að hann var friðaður strax árið 1913. Frá Ludwigshain var svo haldið að teig í skóginum þar sem sjá mátti rúmlega 50 m háa aska og vöktu þeir mikla athygli ferðalanganna. Því miður var ekki hægt að „fá lánaða“ græðlinga af þeim, því askurinn á svæðinu er með skæðan sveppasjúkdóm.

TIL VINSTRI: Þrátt fyrir sveppasjúkdóminn sem herjar á askinn eru eldri trén í skóginum óneitanlega glæsileg. Mynd: RF

Konrad Prielmeier þakkað fyrir áhugaverða fræðslu um Skógrækt Bæjarlands. Eins og öðrum sem tóku á móti hópnun var honum færð lítill gjöf og fékk hann staup gert úr íslensku lerki. Mynd: RF

Mánudagur 17. september

Dagurinn hófst á heimsókn til skrifstofu Skógræktar Bæjarlands í Regensburg, þar sem Konrad Prielmeier sagði almennt frá stofnuninni, uppbyggingu hennar, hlutverki, fjármögnun og fleira, auk þess að fjalla almennt um skóga og skógrækt í landinu.

Að þessari heimsókn lokinni var formlegri skógar-dagskrá í ferðinni lokið og stefna tekin á München. Byrjað var á að stoppa við Nymphenburg höllina, þar sem gefinn var frjáls tími, en auk hallarinnar sjálfar eru þar afar áhugaverðir garðar að skoða og nýttu margir ferðafélaganna tækifærið til þess. Frá Nymphenburg var svo haldið til miðborgar München þar sem hópnun var sleppt lausum fram

að kvöldmat, en kvöldmaturinn var snæddur á Hof-bräuhaus í München, sem er þekktasta brugghús í München og var ansi líflegt þar, enda Oktoberfest framundan og margir byrjaðir að hita upp.

Sunnudaginn 18. september var svo haldið heim á leið upp úr hádegi.

Lokaorð

Þrátt fyrir að Þýskaland sé upprunaland skógræktar sem slíkar er þetta fyrsta fræðsluferð Skógræktarfélags Íslands til landsins. Skógræktarþekking hér á landi hefur hingað til meira verið sótt til nágretta okkar á Norðurlöndunum, sérstaklega Noregs, og til Bretlandseyja og getur verið að tungumálið skipti þar máli, en kunnátta í „skandinavísku“ og ensku er hér mun betri en þýsku. Það er hins vegar fyllilega ástæða til þess að skógræktarfolk hér beini augum sínum meira að Þýskalandi. Ekkert land hefur eins langa sögu í faglegri nálgun á skógrækt. Þjóðverjar hafa einnig mikla hefð fyrir notkun á timbri og öðrum viðarafurðum og nýtingu á skógi. Umhverfis-verndarsjónarmið standa líka óvíða sterkari fótum en í Þýskalandi og hafa haft sitt að segja í skógræktarmálum, en mikil áhersla er lögð á að sameina nýtingu og verndun og var mjög áhugavert að heyra um þær aðferðir sem Þjóðverjar beita í þeim efnum. Það kom ítrekað fram hjá því skógræktarfolki sem við hittum að skógurinn er hluti af þjóðarsál Þjóðverja og sér þess stað í allri menningararfleifð þjóðarinnar. Áunnið skógarleysi hér á landi hefur ef til vill skilað sér meira í þjóðarsál Íslendinga. Þótt að

Nymphenburg höllin er svo sannarlega glæsileg. Mynd: RF

Þátttakendur í ferðinni í skóginum í Ludwigshain. Mynd: RF

flatarmál skóga hér á landi hafi frá upphafi skóg-ræktar hér fyrir rúmri öld ekki aukist svo gríðarlega, þrátt fyrir að sumum kunni að þykja það, er alveg spurning hvort ekki sé kominn tími til að sá fyrir skógi sem hluta þjóðarsálar okkar. Land hér var jú eitt sinn viði vaxið milli fjalls og fjöru.

Þakkir

Ferðafélögunum er þakkað fyrir ánægjulega sam-fylgd, sem og fararstjóra og túlki. Sérstakar þakkir fær Marcus Kühling fyrir skipulagningu ferðarinnar

og alla aðstoð við hana. Án hans hefði ferðin ekki orðið eins áhugaverð og upplýsandi og hún reyndist, en Marcus er auk þess sérlega hress náungi og hinn skemmtilegasti ferðafélagi. Peter bílstjóri reyndist einnig lipur og þægilegur og tók flestu með jafnaðar-geði, enda örugglega ýmsu vanur, verandi níu barna faðir! Öllu því þýska skógræktarfólki sem tók á móti okkur og fræddi okkur um hinar ýmsu hliðar skóg-ræktar í landinu eru færðar kærar þakkir. Einnig er Erlu Bil Bjarnardóttur og Böðvari Guðmundssyni þakkaður yfirlestur og þarfar ábendingar.

Heimildir

Bayerische Staatsforsten. 2012. Bayerischer Staatsforsten. Af vefsíðu 02.10.2012. <http://www.baysf.de/de/home.html>.
 Deutscher Forstverein. á. á. Deutscher Forstverein. Af vefsíðu 03.10.2012. <http://www.forstverein.de/>.
 Bayerischer Forstverein. á. á. Bayerischer Forstverein. Af vefsíðu 03.10.2012. <http://www.forstverein.de/landesforstvereine/bayern/profil/>.
 Bayerischer Wald. 2012. Willkommen im Nationalpark Bayerischer Wald. Af vefsíðu 02.10.2012. <http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/>.
 Wikimedia Foundation Inc. 2012. Nationalpark Bayerischer Wald. Af vefsíðu 03.10.2012. http://de.wikipedia.org/wiki/Nationalpark_Bayerischer_Wald.

Gemeinde Chimsee. á. á. Willkommen auf den Chiemsee Inseln. Af vefsíðu 03.10.2012. <http://www.chiemsee-inseln.de/>.

UNESCO World Heritage Centre. 2012. Old town of Regensburg with Stadthof. Af vefsíðu 04.10.2012. <http://whc.unesco.org/en/list/1155>.

Häusler, A. & Scherer-Lorenzen, M. 2001. Sustainable Forest Management in Germany: The Ecosystem Approach of the Biodiversity Convention reconsidered. German Federal Agency for Nature Conservation, Bonn.

Wald Online. 2011. Treffpunkt Wald. ID Wald GmbH, Göttingen. Af vefsíðu 04.10.2012. <http://www.treffpunktwald.de/wald-online/>

Ýmis upplýsingaskilti, bæklingar og leiðsögumenn á hverjum stað.